

१३९
१५

अथ

“गायत्री हृदयस्तोत्रम् ।”

Gayatri Rkdhaya Stotram.

१३९
१५

विषयः - (स्तोत्रम् ।)

13/15 ✓

+

अथ

गायत्रीहृदयस्तोत्रम् ।

मा० ह० श्रीगणेशायनमः ॐ अस्य श्रीगायत्रीहृदयसोत्रं महामंत्रस्य प्रस्तावनादिसिः अनुष्ठ
१ ष्ठदशमिर्देवता आम्बीजं मीशक्तिः ऐं कीलकं मम सर्वाभीष्टसिद्धये जपे विनि
योगः आमन्त्रयाम्या ० ईतर्जनी ० उं मध्यमां ० ऐं मनमि ० ओं कनिष्ठ ० अं करत
ल ० एवं करत्यासः ॥ ध्यानम् ॥ अचलमचलवर्णं वर्णहीनमुरुपं ॥ निखिल
निगमगुह्यं गुह्यमेकं सुसूक्ष्मं अमलममलतत्त्वं देवि पश्यन्ति ये त्वां हृदयकम
लमध्ये जीवमुक्ता भवन्ति १ नमस्कृत्य भगवानया जवत्पः स्वयं भवं पश्यति त्वं
ब्रह्मन् गायत्रीत्यति श्रोतुमिच्छामि ब्रह्मज्ञानोत्पत्तिं प्रकृतिं परिपश्यति ब्रह्म उवा
च प्रवरो न व्याहृतयः प्रवर्तते तमसस्तु परं ज्योतिः कः पुरुषस्त्वयं भूविष्णु
रिति हन्ता स्वगल्पामंथयते मथ्यामानात्फनो भवति फेनाद्बुद्धो भवति

बुधदादंडंभवति अंडादात्माभवति आत्मन आकाशोभवति आकाशादायुर्भव
ति वायोऽग्निर्भवति अग्नेरोंकारोभवति ॐ काराद्याहृतिर्भवति व्याहृत्या
गायत्रीभवति गायत्र्यासावित्रीभवति सावित्र्यास्वरस्वतीभ० सरस्वत्या
वेदाःभवन्ति वेदेभ्योब्रह्माभवति ब्रह्मणालोकाभवन्ति तस्मात्त्र्यलोकाऽप्र
वर्तन्ते चत्वारोवेदास्साङ्गस्सोपनिषदस्सेतिहासास्सर्वेगायत्र्याःप्रवर्तन्ते य
थाऽग्निर्देवानां ब्रह्मणोऽमृतस्याणां मेरुःशिवरिणाम् गंगानदीनां गावः
पशूनां वसन्तःशतूनां ब्रह्माप्रजापतीनामेव असौमुख्यागायत्र्यागायत्री
छन्दोभवति किंवेभूः किंभुवः किंस्वः किंमरुः किंजनः किंतपः किंसत्यः॥
किंतत् किंसवितुः किंवरेण्यं किंभर्गः किंदेवस्य किंधीमही किंधियः किंयः ॥

गो० किंनः किंप्रचोदयात् भूरितिभूर्लोकः भूवरित्यंततरिक्षलोकः स्वरितिस्वलोकः मह एष
हः देववनः इतिमहर्लोकः जनशतिजनलोकः तपशतिसत्यलोकः सत्यमिति सत्यलोकः भू
भुवस्वरिति त्रैलोक्यम् यदिति तदसौ तेजोजतेजः सोऽग्निर्देवता सवितुरिति
सम्प्रदित्योनं वेवरेणं अन्नमिव प्रजापतिः भर्गश्चापो वैभर्गः एतावैसर्वा
देवताः देवस्य इतीन्द्रो वैदेवः यद्विन्नदिन्द्रः तस्मात्सर्वपुरुषो नाम विस्मोर्धा
महीत्यन्नरात्मा यदनरात्मा स प्राणो धिय इत्यध्यात्म किमध्यात्मन तत्परम
पदम् योनश्चि एष्यौ वै योनः प्रचोदयार्दितिकामश्मानलोकान् प्रविपाद
यते यानृशंसो यानृशंसः स्तोत्रास्तत्परमो धर्म इत्येषा गायत्री किंगोत्रा
कँचराः कतिपदाः कतिकुक्षयः कतिशौर्याः सांख्यायनगोत्रा चतुर्विंशत्य
त्य

१
क्षर त्रिपदागायत्री षट्कुक्षिः पंचशीर्षा केअस्यास्त्रयः पादाभवन्ति कास्या
कुक्षयः कानिपंचशीर्षाणि भवन्ति अग्नेदोः स्याः प्रथमपादः भवन्ति यजुर्वेदो
द्वितीयः सामवेदो तृतीयः पूर्वार्द्धे प्रथमपादः कुक्षिर्भवति रुक्षिणा द्वितीया प
श्चिमा तृतीया उत्तरा चतुर्थी ऊर्ध्वो पंचमी अधरा षष्ठी व्याकरा मस्याः प्रथम
शीर्षो भवति शीर्षा द्वितीयं कल्पतृतीयम् निरुक्तं चतुर्थं ज्योतिषो नयनामि
त्रिपञ्चमे किलक्षराणि किमुचेष्टितम् किमुदाहृतं किमक्षरं किं देवतं लक्षणा
मीमांसा अर्थवेदो विचेष्टितं छंदाश्च स्येवोदाहृतं को वरः के स्वराः श्वेत
वराः उदात्तानुदात्तस्वरितस्वराः षट्स्वराणि इमा म्यक्षराणि देवतानि
भवन्ति पूर्वा भवतु गायत्री मध्यमा भवतु सावित्री पश्चिम संध्या सरस्वती ॥

ग० ६०

३

प्रातःसंधरक्तपद्मासनस्थारक्ताम्बरधरारक्तवर्णारक्तगंधारक्तमाल्यानुलेपना ॥ एम
चतुर्मुखीचतुर्भुजादिनेत्रादंष्ट्राक्षमालाकमंडलुसकधारिणीसर्वावर्णाभूषितागा
यत्रीकोमारीवाल्मीकिहंसवाहिनीऋग्वेदसहिताब्रह्मदेवत्यात्रिपदागायत्रीषट्कु
क्षिः पंचशीर्षा अग्निमुखा रुद्रशिखा विष्णुहृदया ब्रह्मकवचा संख्यायन्गौ
त्रा भूर्लोकस्थिता अग्नितत्वं उदात्तस्वरं अकारवर्णं ब्रह्मज्ञानेविनियोगइ
त्येषागायत्री मध्याह्नसंध्याश्वेतपद्मासनस्था श्वेताम्बरधरा श्वेतवर्णा ।
श्वेतमाल्या श्वेतगंधानुलेपना पंचमुखी दशभुजा त्रिनेत्रा त्रिशलाक्षमाला
कमंडलुकपालधारिणीसर्वाभरणभूषिता सावित्री यौवनीमाहेश्वरीवृषभ
वाहिनी यजुर्वेदसहितारुद्रदेवत्यात्रिपदासावित्री षट्कुक्षिः पंचशीर्षा अग्नि

३

मुरातदृशिरवाविष्महृदया वल्लकवचा सांख्यायनसगोत्रा भुवर्लोकास्थिता
वायुस्तत्वं अनुदातस्वरं उकारोऽश्वेतवर्णं कर्मज्ञानेविनियोगइत्येषासावि
त्री सायंसंध्याकृष्णपद्मास्थाल्लस्यवरधरा कृष्णमात्यानुलेपना रुक्मरुवी
चतुर्भुजादिनेत्राचक्राक्षमालाकमण्डलुशंखधारिणी सर्वाभरणभूषिता
सरस्वती वृषावे स्मरवीगरुडवाहिनी सामवेदसहिता विष्णुदेवत्यात्रिपदास
रस्वती षट्कुक्षिः पंचशीर्षा अग्निमुरातदृशिरवा विष्महृदया वल्लकवचा
सांख्यायनसगोत्रा स्वर्गलोकस्थिता सूर्यस्तत्वं स्वरितस्वरम् मकारोऽक्षव
र्णमोक्षज्ञानेविनियोगइत्येषासरस्वती प्रातःसंध्याब्राह्मी मध्याह्नसंध्या
मौलेश्वरी सायंसंध्यावैष्णवी रक्तागायत्री श्वेतासावित्री कृष्णवर्णिसर

प्रा० ० स्वती त्रिंशत्कोट्यर्धकोटी च मंदेहानामराक्षसाः उदयादिनिमग्नांतं सूर्यं वादितुमि
 ह० क्षतः तेन नश्यन्ति देवानि वज्रीभूतेन वारिणा महामायी महारूपी दिव्यसंध्येसर
 स्वती अजरे अमरे नित्यं ब्रह्म योनिनमोस्तुते प्रसावे नित्यमुक्तस्तु व्याहृतौ सुच
 सप्तसु सर्वेषामेव पापानां शंकरे समुपस्थिते दशतुसहस्रभ्यर्च्य गायत्र्या पा
 वनी महत् केचन चारुणिभूषयः कानिष्ठं द्वाधंशं कानितत्त्वानि कानिनामधेया
 निरुपाणि कोस्या महिमा प्रल्हादोऽत्रिर्वसिष्ठश्च शुक्रः करवः पराशरः विश्वा
 मित्रो महातेजाः कपिलः शौनको महान् यज्ञवल्को भरद्वाजो जमदग्निर्जपोनि
 धिः गौतमो मुद्गलश्रेष्ठो वेदव्यासश्च रोमसः अगस्त्यः कौशिको वत्सः पुलस्त्यो
 मंकरास्तथा दूर्वासस्तपसश्चेष्टो नारदः काश्यपस्तथा उत्काजप्ता तथा मध्या

राम

४

प्रतिष्ठाभ्यासपूर्विकाः गायत्र्यस्मृगुत्तुपचरुहतीपंक्तिरेवच त्रिष्टुपचजगतीचैव
तथातिजगतीतिच शकरोसाचपूर्वाचदक्षित्याछिदयास्मृताः धृतिश्चप्रधृतिश्चैव.
कृतिप्रकृतिराकृतिः विकृतिस्संकृतिश्चैव तथाविकृतिस्कृतिः इत्येषां छंदसां स
ज्ञःक्रमसोवचिसांप्रते भूरितिछन्दो भुवरितिछन्दो भूर्भुवस्वरितिछन्दो देवीगा
यत्री इत्येतानिछंदाश्छंसे प्रथमाग्नेयं द्वितीयप्रजापत्यं तृतीयंसौम्यं चतुर्थ
मीशानं पञ्चमसावितृदेवत्यं षष्ठमं बार्हस्पत्यं सप्तमं पितृदेवत्यम् अष्टमं भ
गदेवत्यं नवममर्यमाणां दशमं सावित्रम् एकादशं त्वाष्ट्रम् द्वादशं पौष्टं त्रयो
दशमैश्वर्यं चतुर्दशं वायव्यं पंचदशं वामदेव्यम् षोडशं मैत्रावरुणं सप्तदशं भ्रा
तृव्यं अष्टादशं श्रवदेव्यं एकोनविंशं शान्तिं वेस्मवं विंशं शान्तिं वेस्मवं एकविंशं

॥०६०

शक्तिरोदं द्वाविंशतिं कौवेरं त्रयोविंशतिं शक्तिमाश्विनं चतुर्विंशतिं स्वात्म्यम्
दीर्घस्वरेण संयुक्ता विंदुना दसमन्विता व्यापकं विन्यसेत्यश्वा दश पङ्क्त्युत्तराणि
च आं ईं ऐं औं आः शं षं सं हं कं खं गं घं ङं चं छं जं भं ञं टं ठं डं ढं णं इति प्रत्यक्षं
बीजानि प्रल्हादीनि प्रभासत्य विश्वाभद्रा विलासिनी प्रभावती जया शांता क्री
ता दुर्गा सरस्वती विद्या तथा विशालाक्षी व्यापिनी विमला जया तमोपहारिणी सू
क्ष्मा विश्वयोनिर्जया वहा पद्मालया पराशोभा भद्रा रूपाश्च शक्तयः ॥ ६० ॥ टं ठं डं
ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं षं सं हं रं इत्यक्षराणि कोलकानि पृथि
व्या यत्तथा तेजो वायु राकाश राव च गंधो रसश्च रूपश्च स्पर्शश्च सत्यैव च उ
पस्थोपादपायश्च पाणि वागपि चक्रमात्रं घ्राणजिका च चक्षुश्च तन्बुध्रोऽत्र मतः

राम

५

परम् मनोबुद्धिरहंकारोऽव्यक्तः प्रकृतिरेव च एतानि चतुर्विंशति तत्त्वानि च यथा क्र-
मात् चंपकस्य च चंपाभां ताम्रसी पुष्पसन्निभाम् इक्ष्मीलमणिप्रारम्भा मोक्षिका
कुंकुमप्रभां अंजनाभां च गंगेयां वेदूर्या दौद्रसन्निभां हरिद्रा कृष्णदूर्वाभां रविकांतिस-
मप्रभाम् शुकपुष्पसमाकीर्णं क्रमेण परिकल्पयेत् उदात्तः अनुरात्तस्वरितप्र-
चयस्वरानि क्रमेण परिकल्पयेत् समुखं संपुटं चैव विततं विस्तृतं तथा द्वि-
सुखं त्रिसुखं चैव चतुष्पदं च मुखं तथा वरामुधो मुखं चैव मच्छः कर्मवरहको सिंहा-
कांतं महाकांतं मुद्रं पल्लवं तथा एते मुद्राश्चतुर्विंशद्वायत्रीसुप्तादिभिः शक्तिमु-
द्रा न जानाति गायत्री निष्फला भवेत् तथा पातकनाशं च उपपातस्तथैव च म-
हापातकहत्यादि दुष्टपापगृहाणि च मूलाहत्या च गौरहत्या पुरुषहत्या तथैव च

॥० ह० स्त्रीरुत्यागुरुत्याचवस्मरुत्याः तथैवच अगम्यागमपापानां दहतीतत्सुखादिह एम
 इद्रलोकस्तथाचैव रुद्रलोकस्तथैवच विष्णुलोकनिवासिनां वस्मलोकाय कल्मसे
 परवस्मचलोकानां प्राप्तिरेव न संशयः द्यौर्मूर्ध्नि संघाते ब्रह्मा विष्णुर्ललाटे रुद्र
 ६ भुवोर्मध्ये च चक्षुषौ चंद्रमादित्यौ कर्णयोः शुक्रबृहस्पतौ नासिकयोर्वायुदेवतौ ॥
 दंतोष्ठावुभौ संध्यौ मुखमग्निः जिह्वा सरस्वती ग्रीवा सौम्या रावृहस्पती स्तनयो
 र्वसवः वाकोर्मरुतः हृदये पर्जन्यः आकाशमुदरं नामिरंतरिक्षं कटिरिंद्राणी जघनं
 प्राजापत्यं केशाशमलया ऊरु विश्वेदेवा जानुभ्यां विष्णुर्कुलिकः जंघयोर्नयनद्व
 यंगुल्योरोरुखुराः पितरः पादौ पृथिवीवनस्पयो रंगुल्योः रोमाणि नखानि मुह
 र्त्तानि विग्रहां केतुर्मासाश्चतवः संध्याकालत्रयमाच्छादने संवत्सरो निमिषः ॥ ६

अहोरात्रमादित्यश्चंद्रमाः इदं देहव्यासतूपाणि एव एव महिमारूपमेवास्वेदं
महिमानं व्याचरे सहस्रपरमां देवीशतमध्यां दशापरं सहस्रनेत्री देवीगाय
त्रीशरगामहं प्रपद्ये सावित्रीशरग सरस्वतीशरग ॥०॥ ॐ नमः सवित्रे रदा
यनमः ॐ नमः पूर्वजपाय नमः ॐ नमः पूर्वम् ॥ प्रातरादित्यो प्रतिष्ठाय नमः ॐ प्रा
तरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति सायमधीयानो दिवस्कृतं पापं नाशयति
तत्सायं प्रातं प्रयुजानः पापोऽपापो भवति यश्च दंगायत्री हृदयं वात्मनः प्रयतः
पठेत् चत्वारो वेदाश्चाधीता भवन्ति सर्वे तीर्थेषु स्नातो भवति सर्वे देवैर्ज्ञातो भ
वति स्वर्गाप्तेयात्पूतो भवति गुरुतल्पगमनात्पूतो भवति श्रेयसपानात्पूतो भव
ति श्रेयसपानात्पूतो भवति श्रेयसपानात्पूतो भवति श्रेयसपानात्पूतो भवति श्रेयसपानात्पूतो

गा० ह० भवति अगम्यगमनात्पूतोभवति पंक्तिपातकात्पूतोभवति पतित्सम्भाषणा १०
७ त्पूतोभवति सुरापानात्पूतोभवति भूराहत्यात्पूतोभवति सर्वप्रतियहात्पूतो
भवति अकुलचारीसुब्रह्मचीभवति मन्त्रशीघ्रनेनुगायत्रीहृदयेनाधीतः ॥
कनुशतंनेष्टंभवति वष्टिगायत्राशतसहस्राणिजज्ञानिफलानिभवन्ति०
पद्मदंगायत्रीहृदयेब्रह्मणःप्रयतःशुचिः अष्टौवात्सलान्ग्राहियित्वा अ
र्थसिद्धिर्भवति सर्वपापैःप्रमुच्यते सर्वपापैःप्रमुच्यते ब्रह्मलोकेमहीयते
ब्रह्मलोकेमहीयते इत्याहभगवाननयाज्ञवल्क्यः इतिगायत्रीहृदयेसंपू
र्णम् शुभंभूयात् संवत् १८९९ फाल्गुणशुक्ल १४ गुरुः ॥ ६ ॥ १०८
अथयज्ञोपवीतदेवतातिरूपते प्रथमं प्रणवं ज्ञेयं द्वितीयं त्रिप्रजापतिम् ७

भा० ६०
देव्यवनः

तृतीयं वैष्णवं प्रोक्तं चतुर्थं रोद्रमुच्यते पंचमं भास्करं विद्यात्षष्ठं स्कंदमुदाह
रं सप्तमं वासवं विद्यात् अष्टमं पितृदेवं नवमं सर्वदेवतं इत्येताः तं तु देव
ताः अकारश्च उकारश्च मकारश्चेति तंतवः पुनस्तु यो व्याहृतयः सूत्रास्तु प
रि कीर्तिताः सूत्राधिदेवताश्चापि ब्रह्मा विष्णु महेश्वराः न भिरुर्ध्वमनापु
ष्पं अधो नाभे तपक्षयम् तस्मान्नामि समं कुर्यात् उपवीतं हि ज्ञोत्तमैः ॥

राम

८

139 ✓
15 (140)

इति
गायत्री हृदयस्तोत्रम् ।

+